

ipse ad Mennam Sabbato sancto profert, in quo Theodorum Mopsuestenum cum dogmatibus suis, Ibæque epistolam, et scripta Theodoretii, salva synodi Chalcedonensis reverentia, damnabat, Afris, Illyriis, Dalmatis, aliisque in trium Capitulorum defensione perstantibus.

Anno Christi 549. Rusticus et Sebastianus diaconi sub anni exordium a Vigilio deficiunt, et iudicatum impugnantes, Vigiliū per provincias, tanquam synodi Chalcedonensis prævaricatorem infamant. Qua de re missus ab Aureliano Arelatensi Anastasius, alteras Vigilio attulit pridie Idus Julias.

Anno Christi 550. Vigilius Valentiniano episcopo Scythiæ xv kalendas Aprilis, et Aureliano Arelatensi vi kalendas Maii rescribit, docens in iudicatio suo nihil admissum fuisse contra synodum Chalcedonensem. Rustico et Sebastiano falsi rumoris auctoribus gradus sui honorem et ministerium abrogat. Urgente porro Justiniano, ut absolute ac sine mentione synodi Capitula damnaret, rem ad concilium generale deferendam persuasit, receptoque interim cum aliorum episcoporum manibus iudicatio quod ante fecerat, omnem deinceps usque ad concilium de Capitulis questionem annuente principe interdicat.

Anno Christi 551. Justinianus instigante Theodoro edicta in Capitulorum damnationem contra interdictum proponit. Vigilius reclamavit, et excommunicationem in eos indicit qui assensum præbuerint. Quam ob rem iucenso ira Justiniano, in basilicam Sancti Petri in Hormisda Augusto mense confugit: unde illum per vim abducere conatus prætor populi tumultu repellitur. Accepto tandem per imperatoris le-

gatos sacramento, redit in domum Placidianam. Sed multis rursus iniuriis affectus, et insidiis appetitus, noctu iterum sub natale Christi Chalcedonem abiit ad sanctam Euphemiam.

Anno Christi 552. Missi a Justiniano ad revocandum Vigiliū senatores sex v kalendas Februarii re infecta redeunt. Missus etiam seorsim semel atque iterum Petrus referendarius, primo cum charta contumeliis in Vigiliū referta pridie kalendas, deinde ut ad reditum excitaret, pridie nonas. Nonis vero Februarii Vigilius encyclicam de calamitatibus suis scribit, depositionisque sententiam in Theodorum quam ante sex menses considerat, profert in lucem. Edictis posthæc sublatis a Justiniano, libellisque fidei et penitentiae oblatis a Menna, Theodoro et aliis, Chalcedone relicta redit Constantinopolim.

Anno Christi 553. Professiones aliæ Vigilio die Theophaniorum editæ a patriarchis, Eutychio qui Mennæ mortuo successerat, Apollinario et Domno. Synodus v generalis inchoata iv nonas Mai. Cui abnuens interesse Vigilius, ut suam scripto sententiam exprimeret, constitutum pridie idus Maias misit ad Justinianum, in quo trium Capitulorum defensionem resumit, et de iis quæ a synodo Chalcedonensi iudicata fuerant, novari quidquam vetat. Cæterum synodus v tria Capitula damnavit. Vigilius vero, quod damnationem approbare refugeret, in exilium pulsus. Inde aliquot post annos Narsetis comitis operarevocatus, cum Urbem repeteret, morbo in Sicilia extinctus est post consulatum Basilii, ut Victor in Chronico notat, anno 17, id est anno Christi 558.

FACUNDI

LIBER CONTRA MOCIANUM SCHOLASTICUM^a.

Oportuerat, venerabiles filii, ut qualecunque hoc opus a vobis impositum vestris ex more nominibus dedicarem. Sed metuens ne tanquam latebrarum nostrarum consilii, persecutorum quos fugimus incidere in calumnias, nominare vos nolui. Nec pro vobis id præloqui necessarium fuit, qui nostræ pressuræ non estis expertes; sed pro aliis ignorantibus, in quorum manus hæc forte ventura sunt. Volo autem vos nosse quia vultus quem misistis, gravi me infirmitate reperit laborantem: ita ut in talibus diebus, sicut et ipse poterit vestræ sublimitati referre, nec usque in horam tertiam valeam differre ieiunium.

Indicavit autem mihi ex vestro mandato, quod pro sæculi nostri meritis et Mocianus iam reprehendere audeat conciliorum decreta, palamque jactare quod episcopi Africani aliarumque provinciarum indigne statuerint vitare communionem eorum qui manifesto promulgatoque decreto reveriti non sunt impugnare Chalcedonense concilium. Quando autem nobis cessare, quando requiescere conceditis, qui nos et Mociano respondere compellitis? Sed hoc quoque comperi, memorato nuntio mihi narrante, quis idem Mocianus volens ad interdictam transgressorum communionem ignaros quosque deflectere, quædam

^a Non abs re, ut opinor, Baronius Mutianum hunc illum esse putat qui Chrysostomi Homilias in Epistolam ad Hebræos et ad Philemonem Latinas fecit. Congruunt enim præter nomen ætas et professio. Hic ergo cum Africanos amicitos, propterea quod se a

Vigilio et ab Ecclesia trium Capitulorum causa post illius iudicium segregarent, merito redargueret, Facundus tum exsul hoc ei libello respondit. In quo nihil mirum si concitator in Mutianum videatur, qui Vigilio ipsi papæ non parcat.

beati Augustini dicta circumferat; et quæ ille contra A Donatistas convenienter locutus est, inconvenienter ipse ad decipulam simplicium causæ nitatur aptare præsentî. Sic aliquando etiam Faustus Gallus^a in quæstione liberi arbitrii, male intellectis et incongrue adhibitis ipsius beati Augustini sententiis, fallebat et in assensionem sui erroris inducebat incautos: qui tamen a sanctæ memoriæ Fulgentio Ruspensi detectus atque convictus est. Quid autem in hoc miretur? Neque enim melius loqui potuit Augustinus, quam prophetæ, quam apostoli et evangelistæ; quorum verbis similiter male intellectis, et incongrue adhibitis, tam multi hæretici suos defendere conantur errores. Gaudeo tamen quod cum nuntiastis aperte jam confiteri quia Theodorum Mopsuestenum episcopum in Ecclesiæ pace defunctum, ejusque doctrinam, cujus laudes in concilio Chalcedonensi recitatæ sunt nemine refragante, sed et epistolam Ibae antistitis Edesseni, quæ ibi est orthodoxa iudicata, et Theodoretî episcopi Cyri scripta, qui assertor illic inventus est epistolæ dogmaticæ papæ Leonis, in ipsius concilii Chalcedonensis præjudicium damnaverint impugnatores Ecclesiæ. Nam sanctus frater Abba Felix^b *, inter alia mala quamplurima quæ nobis de illo scripsit, etiam hoc resultit, quod amicus factus fuerit Theodoro Cappadoci, et cum sæpius præsentaverit imperatori, quia capitula ei quædam subministravit pro damnandis post mortem in Ecclesiæ pace defunctis. Sed et Carthagine similiter, ut advertimus, astruebat quod prædictus Mopsuestenus Theodorus juste ac regulariter post mortem fuerit condemnatus. Nunc ergo, quoniam indicasus eum culpæ quæ prius velut recta et inculpabilia defendebat, sed hoc tamen asserere, quod ipsorum impugnatorum Ecclesiæ communicatio sit ferenda, atque ad confirmationem ipsius assertionis beati Augustini verbis contra Donatistas proatis abuti: cœgit me, ut voluistis, non consideratis viribus valetudinis meæ, et quomodocumque ineptis ejus assertionibus respondere. Nam et codices ad necessaria testimonia requirenda, tanquam fugato et in latebris constituto, mihi nunc desunt: quia¹ ipse unus est^o cui nullus placeat. Si autem videtur quia nos Donatistas similes sumus, cur ipse non erubescit Tychonio similis in-

veniri, quem fatu-tatis beatus arguit Augustinus, quod reprehendens de suo schismate Donatistas, eis communicaret? An aliud iste nunc facit, qui Africam schisma fecisse atque ab Ecclesia segregatam esse confirmat, et ei communicat? cumque sibi solus videtur sapiens, factus est unus ex illis de quibus dicit Apostolus: *Evanescent in cogitationibus suis, et obscuratum est cor² eorum: dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt* (Rom. 1, 21). Cur autem solis Donatistis, qui a schismate prosiluerunt in hæresim, ut postea etiam de baptismo et divina Trinitate male sentirent, et non omnibus hæreticis, vel ab ipso beato Augustino, vel ab aliis Ecclesiæ doctoribus exprobratur quod malos in Ecclesia ferre noluerint, nisi quia Donatistæ, nullis intercedentibus decretis quibus oppugnata dicant antiqua de fide decreta, sese ab Ecclesia diviserunt; alii vero, qui decretorum intercessione sunt separati, non de impatientia discessionis, sed de solo sue dogmate culpantur, quia justam et necessariam haberent causam discedendi, nisi ipsi in dogmate fallerentur? Scripsit beatus Gelasius Romanus episcopus adversus Acephalos magnum opus; nec eos vel ipse, vel alius quisquam culpavit de impatientia, dicens quia vel si prava essent Chalcedonensis concilii definita, communionem malorum ferre debuerant, nec se ab Ecclesia segregare; sed de hoc solo culpantur, quod sanam doctrinam recipere noluerunt. Cur, quæso, nisi quod isti decretis intervenientibus, non sicut Donatistæ ob alias sunt causas ab Ecclesia separati? Non ergo ulterius abutatur in suam aliorumque perniciem novus hic doctor assertionibus et exemplis quibus Donatistæ repulsi sunt; sed attendat potius, qui, secundum prophetæ dictum: *Noluit intelligere, ut bene ageret* (Psal. xxxv, 4), aliam esse Donatistarum causam, et aliam quæ nunc agitur, in qua tot Patrum nostrorum sectamur exempla. Nam et cum Acacius Constantinopolitanus episcopus aliquid adversus auctoritatem synodi Chalcedonensis auderet, non equidem, sicut nunc factum est, decreto cum anathemate constituto, sed sola inimicis ipsius synodi communionem permissa: prævidens apostolica sedes quod, sicut exitus docuit, hæc remissio ad destructionem concilii memorati pertenderet (postea quippe Zeno imperator, qui eis

^a Episcopus Reiensis: quem Avitus Viennensis, ad Burgundionum regem epist. 4 scribens, Faustique ipsius ad Paulinum epistolam refellens, ortu Britannum, habitaculo Reiensem fuisse ait. Ac Britannum prorsus fuisse innuit etiam Sidonius lib. ix, epist. 9, quod de Britannis Gallis supra Ligerim, ut Sidonius alibi loquitur, sitis accipiendum est. Ideo Facundus Gallum vocat.

^b Aler Gillitani sive Guillensis in Africa monasterii hegumenus. Hunc ut incertorem pravitatis Rustici diaconi Vigilii cum Rustico ipso damnavit. Cum

¹ Mutilus locus, quem vidit Sirmondus, neque suppleri potest ex codice nostro, in quo duo integri versus

D eodem postea, quod quintæ synodo scriptis suis obtrecentarent, in exilium ejectus est a Justiniano ibique mortuus. Victor Tononensis: *P. C. Basilii V. C. anno 17, Felix hegumenus monasterii Gillitani in exilio apud Sinopem de hac vita migravit ad Dominum.*

^o Mutilus hoc loco librum videri, et verba ista declarant cum superioribus non coherentia, et alia quæ post aliquot pagellas de Hilario et cæteris, velut ante dicta, commemorat.

injuria temporis detriti sunt.

² Cod. Veron., *insipiens cor.*

* In hunc locum videsis Mazoebii Commentarium 127, not. 70, et pag. 50, ad diem 31 Jan.

in vet. marmor. Calendar. ecel. Neapol. vol. I, pag.

communione præberi mandaverat, a minoribus ad majora prosiliens, ipsum concilium promulgato spre-
vit edicto), eundem Acacium, quamvis prædicto Ze-
none resistente, damnavit. Qui mortuus quoque per
libellos ordinandorum episcoporum nunc usque dam-
natus est. At postquam contigit ut in libellis suis
episcopi ordinandi Theodorum Mopsuestenum cum
suis dignatibus, et epistolam Ibas, et Theodoretii
scripta damnarent, memoratus Acacius et alii concilii
Chalcedonensis adversarii, damnationi subtrahunt.
Quia igitur supradictus Zeno, sedis apostolicæ decreta
contemnens, prædicto Acacio communicabat, et omnes
Ecclesias in sui regni finibus constitutas idem facere
compellebat, Anastasio deinde in imperium et in præ-
sumptionem similem succedente, omnis Oriens, præ-
ter a modum paucos qui in illa multitudine occulti
latabant, a communione sedis apostolicæ remous
per 40 ferme annos usque ad tempora Justini per-
mansit. Et cum quidam per illud tempus ejusdem
partis episcopi communionem sedis apostolicæ sibi
æ suis Ecclesiis postularent, non impetraverunt,
donec principis Justini temporibus Acacii damna-
tionem subscriberent. Nec tamen quisquam eorum di-
xit: Nos zizania non sumus, sed zizania toleramus,
ne simul eradicemus et triticum. Cur autem et hoc
apostolicæ sedi non dicerent, si et talibus causis si-
militudo ista congrueret: Iam nos recte facimus, nos
in mandatis Evangelii permanemus, qui zizania tole-
ramus, quam vos, qui pro zizaniis simul eradicastis
et triticum, aut discessistis a tritico? Quid igitur hic
dicemus, religiosi filii? Nunquid per tot annorum
spatia non est inventus quisquam in Romanis sacer-
dotibus, a Felice Acacii damnatore * usque ad Hor-
misdam, qui Orientis reconciliavit Ecclesias, inter
quos fuerat enim † beatus Gelasius in sanctitate vitæ
atque scientia per universum mundum celebrioris
famæ gloria prædicatus, non est inventus vel in Ro-
mano clero, † Christiana plebe inibi consistente, vel
in cunctis occidentalibus Ecclesiis, qui vel tantum
esset pro Ecclesiarum unitate sollicitus quantum ma-
gister hic novus novissimis temporibus destinatus;
ut nemo cognosceret et doceret quod in eadem
quoque causa malorum communio toleranda
fuerit, ne cum zizaniis eradicaretur et triticum? si
fas est credere quod scientia et disciplina servandæ
unitatis a beato cœpit † Augustino, cujus adversus
Donatistas convenientia scripta inconvenienter iste
causæ præsent nunc adhibet. Et ideo præclarus Ec-

A
clesiarum doctor Hilarius, et cæteri antiquiores cum
eo Patres quorum supra meminimus, non observa-
verunt quæ ad custodiam pertinent unitatis, ut prius-
quam aliquid contra Nicænum concilium statueretur,
ab eorum qui hæc moliebantur sese communione
subtraherent. Quamvis, ut diximus, ipsi Donatistas
ante damnaverint, tamen nunquid et apostolica sedes,
cum postea pro violati Chalcedonensis concilii
decretis resistente Zezone damnaret Acacium, hæc
atque hujusmodi scripta beati Augustini non legerat;
tametsi putetur minus per semetipsam intelligere po-
tuisse quæ ad observantiam pertinent unitatis, ut
Acacium damnaret, quem sine multo tritico impera-
tor expelli non sineret? Sed nec Romana Ecclesia
reconciliare debuit Orienti Ecclesias, et eas in com-
munionem sub debita satisfactione recipere; sed Ec-
clesiæ potius Orientis, quæ zizania toleraverant, Ro-
manam Ecclesiam reconciliare debuerunt a tritico
separatam. An propterea factum non est quod iste
adhuc per Ecclesiam catholicam sicut nunc docere
non posset? aut potius quod necdum ad Ecclesiam
catholicam devenisset qui hanc perversam atque
confusam ei vult inferre doctrinam, et utinam non
Augustini nomine coloratam? Nam vult apostolicam
sedem, quæ tunc alii culpam dimisit, ipsam potius cum
cæteris qui ejus in Acacio sententiam servaverunt,
veluti pro facto schismate fuisse culpabilem; et more
suo nemini parcens, illos quoque Orientales quibus
petentibus dimissa est, videri vult ad schismaticos
Occidentales fuisse conversos, quos ipsi ad se con-
vertere debuerunt. Et hæc quidem nobis ad istius
convictionem sufficerent, si adversarii, quos et ipse
culpat non inferentes anathema Chalcedonensi con-
cilio, neque in nos omnes, sed aliquid adversus
ejus auctoritatem gerentes, ipsi potius a nobis, sub ana-
themate damnarentur. Nunc autem, illis impie ge-
rentibus, et nos ac Patres nostros anathematizanti-
bus, seseque per hoc anathema segregantibus ab
universa Christi Ecclesia, nos qui Deo regente in
paterna sententia et communione perstamus, nos,
inquam, in Ecclesia cui dederunt anathema, statui-
mus secundum Christianæ religionis observantiam
non communicare ab Ecclesia segregatis. Non igitur
vel hoc isti concesserim id nos fecisse quod cum
suis collegis Hilarius fecit, qui nullo adhuc in præ-
judicium Nicæni concilii procedente decreto cum
prima contrariorum molimina præsumpissent †,
properaverunt ab eorum se communione dividere.

* Post epistolam Felicis III papæ ad Acacium de
ipsius damnatione datam Venantio consule, sequitur
in codice Sanctæ Mariæ Virdunensis edictum ejus-
dem perbreve, nondum hactenus vulgatum, in hæc
verba:

*Edictum sententiæ Felicis papæ directum propter Aca-
cii episcopi Constantinopolitani damnationem.*

* Cod. Veron., omnique Christiana plebe.

† Idem cod., cæperit.

† Acacius, qui secundo a nobis admonitus statuto-
rum salubrium non destitit esse contemptor, neque
in meis credidit carcerizandum, hunc Deus cœlitus
prolata sententia de sacerdotio fecit extorrem. Ergo
si quis episcopus, clericus, monachus, laicus, post
hanc denuntiationem eidem communicaverit, ana-
thema sit Spiritu sancto exsequente. »

† Cod. Veron., præsensissent.

* Legendum forte etiam.

Non isti concesserim quod Africana Ecclesia se ab impugnantibus Chalcedonensis concilii segregaverit, sed potius quod jam segregatis communicare vitaverit. Unde acceptabilius potest quisquam diligentior et in zelo Dei ferventior, exemplo Hilarii, nos de tarditate culpare, quam de schismate vel de festinatione Mocianus arguere. Quis porro, nisi vecors ac sibi sapiens, et, sicut dicit Apostolus: *Frustra inflatus sensu carnis suæ* (Coloss. II, 18), contra totius Ecclesie iudicium, non respiciens vel exitum rerum qui consecutus est, reprehendere audeat Hilarium prudentem ac moderatum gubernatorem Ecclesie, qui neque ipsis Galliarum episcopis, quod eos in tanta causa tacuisse crederet, nec adversariis restituisse, Hilariis saltem communicare pertulerit? aut quis illum non audent reprehendere, Africanam levitatis vel impatientie reprehendat Ecclesiam; quæ non nisi aperte jam promulgatoque decreto anathematizatum videns Chalcedonense concilium, et omnes qui ejus sententiam tenent, damnatoribus Patrum suorum ac suis communicare vitavit, non quasi Augustini adversus Donatistas doctrinae contraria, sed Hilarii contra impugnatores universalis synodi observantiam consecuta? Ut autem noveritis quomodo in adiutorio Dei qui nos regit ac dirigit, Augustinum concorditer Hilariumque sectemur, nec eos sibi velut contrarios opponamus, ut altero approbato improbemus alterum, sed pro cansarum diversitate utrumque secemur, accipite quæ in iudicio ipsius Vigili^a inter alia fuerim prosecutus, sicut editæ nobis ab officio tertis actionis gesta declarant. « Peto, inquam, de iustitia vestra, utrum suscepta sit a synodo Chalcedonensi epistola Ibae, quæ velut Nestoriana damnata e. i., inquiratis; et dum constiterit non obesse synodo quod pars adversa de Theodori persona proponit, sic ea quæ profere volunt relegi permittatis: ne forte quæ aguntur ad retractationem videantur memoratæ synodi pertinere. Ego enim fateor simpliciter beatitudini vestrae, non pro Theodori Mopsuesteni damnatione me a contradicentium communione subtraxisse. Hoc enim vel si approbandum non sit, ferendum tamen existimo, nec tantam esse causam iudico, pro qua deberemus a communione multitudinis segregari. Sed quia ex persona Theodori epistolam Ibae Nestorianam probare conati sunt, et ex epistola Ibae synodum a qua suscepta est improbare. » In his itaque verbis meis cognoscitis imprimis pro statu generalis synodi me fuisse sollicitum, ne quod Acephali semper quæsierunt, in retractationem deducta fran-

^a Hæc illa est Vigili^a apud Constantinopolim synodus, cujus facta est mentio in præfatione librorum 12: *Adductus est, inquit, Romanus episcopus, in cujus examine cum gestis super hæc causa disceptaremus, mediante conflictu interrumpi acta præcepit, et ab universis episcopis qui aderamur expetiit ut scripto quisque responderet quod ei de his Capitulis videretur.* Hujus

acta, præter hæc quæ a Facundo recitantur, interiere: nisi quod ex ea natum constat iudicatum Vigili^a ad Mennam archiepiscopum, in quo tria Capitula sub aliqua dispensatione, salva synodi Chalcedonensis reverentia, condemnabatur, ut docet epistola cleri Romani ad legatarios Francorum tomo I Conciliorum Gallie.

^b Idem cod., *Hilario.*
^c Idem cod., *Ecclesiis Dei.*

^d Idem cod., *etiam illos.*

Ecclesie quomodo dictaverunt in præjudicium magni A concilii respondere. Ac ne postea subtraherent, et quæ scripto responderant iudicio non offerrent, jam sub prosecutione ipsorum atque custodia palam ad illam deducebantur tradere sua profana et detestanda responsa. Oculis nos hæc vidimus. Acephalos eorum ipso iudice attores et exultantes aspeximus, cum episcopos ad eum adducerent eadem responsa portantes. Et quando hæc sic inhaereant cordibus audientiam, aut sic ea detestari ac lugere possitis, sicut nos, in quorum animis ipsorum malorum adhuc imago versatur? Suscipiens vero ille memoratas responsiones, post aliquot dies ad palatium detulit, atque alteri tradidit parti, in præjudicium synodi Chalcedonensis cum aliorum chirographis qui antea subscripserant reservandas. Verum ne suis traditor videretur, talibus verbis eos fefellit, ut diceret: Quid apud nos reservamus ista contra synodo Chalcedonensi responsa, ut inventa quandoque in Ecclesia Romanæ scrinio a nobis approbata credantur? Sed afferamus illa in palatium, et de illis agant¹: ipsi jam noverint. Quasi ea seindere vel urere ipse non posset, aut per suam evadere sententiam, aut ipsis a quibus fuerant data refundere: quæ nec suscipere ab eis, nec extorquere debuerat, si vero præjudicium generalis synodi præcavebat. Atque ista² solita fictione, fingens ejus præjudicium se cavere, hoc pro voluntate contrariorum fecit, quod est si dissimulemus præjudicet. Quomodo enim non præjudicet, si demonstraretur 70 circiter episcopi cum Romano antisite Constantinopolim congregati, ut illos omittam qui ante subscripserant, econdemnassem cum approbatoribus suis epistolam a Chalcedonensi concilio approbatam? et illum episcopum, cujus doctrinæ laudes in memorato Chalcedonensi concilio recitatae sunt nemine resistente, cum suis dogmatibus anathematizasse post mortem, scientibus cæteris, et in eorum communione manentibus? Ob hoc ergo necessarium fuit non modo ab eorum nos communione subtrahere, verum etiam, quia potiorum videbantur in Ecclesia tenere locum, qui primi huic præjudicio-imperatore jubente cesserunt, ne ipsorum magis tenenda sententia videretur, commemorare, quod alibi fecimus, quomodo sive Menas Constantinopolitanus, sive Zoilus Alexandrinus, sive Antiochenus Ephraemius, et Petrus Hierosolymitanus, antequam vel D consentirent vel cederent, testati sunt fieri non debere. Ob hoc etiam de ipsius episcopi Romani chirographis, vel prius ambitionis impulsu, cum fieri arderet episcopus, vel postea venalitate parti alteri factis, necessarium duximus non tacere, ne auctoritate nominis ejus præjudicium fides vera sufferret. Quod si hoc non fuisset, neque ipse prius universam

anathematizasset Ecclesiam, servare nos in illo oportuit sententiam suam, sequi quod nobis præbuit præca integritatis exemplum. Nam priusquam hoc et ipse committeret, scribens de itinere Constantino-politano episcopo, qui præjudicio magnæ synodi primus assensit, sed quem litteris suis præveniens, ait: « Quapropter credidimus indicandum quod dominus filius noster clementissimus imperator per Leonem illustrem virum nos serenissimis hortatur affectibus, ut pacem quam Christus Dominus Deus et Salvator noster supra omnia holocausta diligit, vobiscum et cum universis fratribus et coepiscopis nostris, et custodiente stabili firmitate servemus. Quam piissimi principis adhortationem libenter amplectimur. Sed si pacis bonum, sicut locum sacerdotii tui B convenit, sapienter attendas, et advertere et prædicare te necesse est quæ pax in Dei Ecclesia sit tenenda, cum Apostolus, qui Dominum nostrum spiritum in se loqui perhibuit, ait: *Pax Christi, quæ exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra et intelligentias vestras* (Philip. iv, 7). Ipse autem Christus Deus noster volens perfectæ^a pacis indicia demonstrare, dicit: *Pacem meam relinquo vobis, pacem meam do vobis: non quomodo mundus dat, ego do vobis* (Joan. xiv, 27). Quæ enim mundus dare possit, ipse nos instruit per prophetam qui ait: *Dicentes, pax, pax, cum non esset pax* (Jer. vi, 14). Et illud simili ratione pensemus, quia in apostolorum actionibus de perfecta pace sic est de credentibus in Domino declaratum, quod erat in illis cor unum et C anima una (Act. iv, 52). Multa ergo sunt quæ de terrena et cælesti pace discernenda invenimus scripta. Quæ quia vos non credimus ignorare, sufficiat excerptisse pauca de plurimis, ut magis tunc fraternitatis possit æstimare iudicium quæ pax potius a sacerdotibus sit tenenda. » Nonne perpicuum est et evidenter apparet ex his quæ memoravimus, quod et ipsi contrarii qui a nobis in multis dissentiant, in hoc tamen consentiant, quod in talibus causis prævaricatorum sit vitanda communio? et quod illa pax a Dei sacerdotibus in Ecclesia sit tenenda quæ statum ipsius non subvertat Ecclesie? subvertitur autem, si ejus de fide generalia constituta decretis aliorum sacerdotum qualibet occasione frangantur. Propter quod et illos qui talibus communicaverant veniens in regiam civitatem a communione suspendit^b. Qui sic rursus in memoratis suis litteris dicit: « Quando nobis non sit incognitum quia diaconus Stephanus tunc responsalis nostræ, cui per Dei gratiam presidemus, Ecclesie, cum plurimis Christianis quandiu vixit a tua se communione suspendit; et in Siciliensi insula constituti, fratre et coepiscopo nostro Datio referente, didicimus quod et ipse et alii consacerdo-

^a Cod. unus ms., præfata.

^b Menam in primis, qui trium Capitulorum damnationi primus consenserat, quatuor mensium ex-

communicatione multavit, ut dictum est ad lib. iv. Theophanes in Chronico: «*Ἰὴν καὶ ἀποκωμμάτισεν τρεῖς μῆνας*

παύσας

^c Cod. V.rom., et quid de illis agant, ipsi jam noverunt.

^d Idem cod., ita.

tes nostri, et multi filii Ecclesie Christiani, a tua se nihilominus communionis subtraxerunt; et dum causas exorti quæreremus scandali, ante die us frater et coepiscopus noster respondit hoc fraternitatis tue fecisse personam, quod a nullo decessorum tuorum decessorumque nostrorum temporibus qualibet fuisset ratione commissum. » Cernis quod non solus hic iudex ejusque diaconus ¹, sed et Datus Mediolanensis episcopus, cum aliis sacerdotibus, talium prævaricatorum communionem ferendam esse non duxerit? Quid igitur adhuc nobis de hoc quæstio commovetur, unde nec inter contradicentes invicem ulla est contradictio, nec inter dissentientes in multis habetur ulla dissensio? Nam iudex asserit quod invitus illud protulerit iudicatum ². Nos contra respondimus quod ultra per ambitionem pollicitatione facta peccaverit, nec ulla sustinerit tormenta, quibus cessisse credatur. Cumque hoc invitum se fecisse asserat, rursus ibidem dicit quod ignorans fecerit. Nos vero probamus non eum potuisse ignorantem facere, quod invitum se asserit admisisse. Post hæc etiam videri vult nihil in præjudicium Chalcedonensis egresse concilii. Cui nos suas excusationes opponimus: quia nisi hoc egisset quod præiudicaret, nequaquam se vel de principum violentia, vel de sua ignorantia purgare atque absolvere niteretur. Cum igitur multa inter nos de his atque aliis inventiatur esse dissensio, inde tamen convenit inter partes, et apud omnes sine ulla controversia constat, quod in talibus causis prævaricatorum sit communio vitanda. Denique nec Sorcius præcipuum decus partis ipsorum, et quem esse nisi cum talibus non deceret, hinc sententia contradicit, imo vero et aliquid amplius ipse dicit. Nam scribens beato seni Boetho ^b, priusquam navigaret, quæ damnaverat resumpturus, anathema quod Africana concilia non fecerunt, in eos protulit dicens: « Anathematizo Eutychem cum omnibus sectatoribus ejus adiutoribusque ipsius, quicunque conantur tomum sancti concilii Chalcedonensis in aliquo infringere; et quicumque epistolam Ibeæ quam illud sanctum concilium Chalcedonense suscepit, anathemat, anathema mihi est. » Proinde si Mociano displicet in simili Nicæni concilii causa observantia Hilarii et aliorum collegarum ejus, per quos orthodoxa fides in illa tempestate servata est

atque ad nos intaminata pervenit; si displicet etiam sollicitudo et cautela sancti atque doctissimi orthodoxi viri Hieronymi; si displicet in Chalcedonensis quoque concilii causa dudum nobis præbitum in Acacio a tantis præsulibus apostolicæ sedis exemplum, universalis Ecclesie consensione firmatum; si displicet quod in præsentem quoque ipsius concilii oppugnatione statuerunt Africana concilia; si displicet quod aliarum quoque provinciarum episcopi faciendum esse viderunt, sicut Illyrici atque Dalmatiae: placeat vel quod ipse Vigilus, vel quod ipse Sorcius sensit, quod in hujusmodi causis communio talium prævaricatorum vitanda sit. Idcirco beatus quoque Stephanus præsul apostolicæ sedis, cum sanctum Cyprianum atque alios Afros episcopos, de baptizandis omnibus hæreticis decrevisse cognosceret, quamvis, ut dictum est, nullo interposito anathemate, neque adversus ulla concilii generalis antiquiora decreta aut convenientes hæreticis talem sententiam protulissent, continuo tamen ei denunciavit quod si qui hoc auderent, ab Ecclesia pellerentur: et Stephani potius quam Cypriani sententiam tenet Ecclesia, non solum de non rebaptizandis hæreticis, verum etiam de rebaptizantibus non ferendis. Sed vir prudentissimus Augustinus, ad arguendos de suo schismate Donatistas, qui auctoritate beati Cypriani sacrilegium quo baptisma iterant conantur defendere, sufficere credidit ejus exemplum: quia cum aliter quam plures aliarum provinciarum episcopi de baptismo saperet, non tamen se quemadmodum ipsi Donatistæ ab Ecclesia segregavit. Segregaret autem, si inter se ac dissentientes anathema definisset ². Hoc igitur exemplum beati Cypriani hujus assertio nem nihil adjuvat, ut videtis, sed quomodo nos potius adjuvet, videre debetis. Dicimus ergo quoniam sicut quavis rebaptizantes Donatistas damnemus ab Ecclesia separatos, non tamen damnamus Cyprianum et socios ejus, qui nullius anathematis interpositione ab Ecclesia se diviserunt, cum de baptismo definiunt quod nunc videtur occasionem Donatistarum errori dedisse. Ita quamvis damnemus Nestorianos ab Ecclesia separatos, non tamen damnamus Mopsuestenum Theodorum, qui nullius anathematis interpositione ab Ecclesia ³ divisit, vel si aliquid scripsit, quod forte nunc videtur occasionem Nestoria-

των μόνων δούνας Μηνᾶ τῷ Κωνσταντινουπόλει ἐπισκόπῳ τῆς ἐπιτίμων. Quem tamen postea Theodoros rogavit, ut Theophanes idem refert, in communionem recepit die 29 Junii.

^a De quo proxime jam dictum est. Clerici Romani ad Francorum legatos constitutum appellant. Hoc enim est quod ab imperatore postea recepisse Vigilium narrant. Præstitit, inquit, Deus ut hac ratione sanctus papa Vigilus constitutum quod in ipsa causa fecerat, publice in conventu reciperet, denuntians quia si quis Græcorum episcoporum usque ad universalis concilii tractatum de istis Capitulis aliquid fecisset, aut facientibus acquievisset, a communione sedis apostolicæ alienus existeret. De hoc etiam agens Vigilus ipse in epistola ad Rusticum et Sebastianum, nunc judica-

lum, nunc constitutum vocat; prolatumque ostendit die sabbato sancto, missumque ad Menam Constantinopolitanum. Sed longe diversum ab hoc iudicato aliud fuit constitutum quod Vigilus de eadem re aliquot post annos, cum synodus inchoaretur, edidit ad Justinianum pridie idus Maias P. C. Basilii 12.

^b Hoc est primati. Sic enim ob ætatis prærogativam appellari solitos in Africa primates provinciarum alibi ostendimus. Primas autem Boethus fuit Byzacenæ provincie. Victor in Chronico: P. C. Basilii V. C. anno 12 Primasius quoque Acemetensi monasterio relegatur. Sed Boetio primati Byzaceni concilii morte prævento, ut ei succederet, memorata damnationi protinus assensit.

¹ Cod. Veron., diaconus Stephanus.

² Idem cod., defixisset.

³ Cod. Veron., se ab Ecclesia.

norum errori dedisse. Et sicut nobis sufficit sententia de baptismo Cypriani et sociorum ejus respicere, nec sub anathemate condemnare, ita si quid forte minus intelligens Theodorus male scripsit, sufficit nobis respicere, nec sub anathemate condemnare: quoniam hanc reverentiam semper Ecclesia detulit in gremio pacis suae atque honore defunctis, ut non solum eos qui forte in talibus quæstionibus per ignorantiam humanæ infirmitatis errassent, verum nec ipsa eorum dicta, sicut hæreticorum, sub anathemate condemnaret. Hæreticum enim non humanæ infirmitatis ignorantia, sed perviciacia facit. Unde beatus Augustinus in libro de Catechizandis Rudibus: « Quamquam, inquit, et illi qui catholici ex hac vita migrarunt, et aliquid litterarum Christianarum posteris reliquerunt, in quibusdam locis opusculorum suorum, vel non intellecti, vel, sicuti est humana infirmitas, minus valentes acie mentis abditiora penetrare, et verisimilitudine a veritate aberrantes, præsumptoribus et audacibus fuerunt occasione ad aliquam hæresim molendam atque gignendam. » Catholicos itaque dicit ex hac vita migrasse catholicus Augustinus, qui in Ecclesia constituti per humanam infirmitatem minus valuerunt acie mentis abditiora penetrare, et verisimilitudine a veritate aberraverunt: nec vult eos hæreticos dici, quamvis præsumptoribus et audacibus occasione fuerunt ad aliquam hæresim molendam atque gignendam. Et ideo beatum Cyprianum ejusque collegas, qui per humanam infirmitatem in quæstione baptismatis erraverunt, vel Theodorum Mopsuestenum, si a veritate in aliquo forte aberrasse monstretur, et de hac vita in ipso positus errore migrasse, hæreticos non dicimus, quos usque ^a in fine mansisse in Ecclesia catholica non negamus. Frustra igitur nescio qua iste ad causam non pertinentia solitæ sibi colligebat exempla, quibus probare nitebatur sæpe dictum Mopsuestenum Theodorum juste ac regulariter fuisse damnatum. Non enim, si quisquam damnandus ^b episcopus, qui moriens hæreticum in suis facultatibus testamento fecit hæredem, acie mentis ut hoc faceret abditiora penetrare non valuit, aut verisimilitudine a veritate aberravit; sed manifestum facinus non infirmitatis ignorantia, sed voluntatis pravitate commisit. Inde est quod Philippo dicenti: *Domine, ostende nobis Pa-*

atrem, et sufficit nobis (Joan. xiv, 8), impune cessit tanto tempore Christum non cognovisse. Ananias vero et Sapphiræ subrahentium de pretio sui prædii commissum paulo ante delictum mortis poena est protinus consecuta. Aliter itaque judicatur a Domino simplex pietatis ignorantia, et aliter duplex conscientia pravitas. Et apostolica quidem sedes per beatum Gelasium nefas judicat post mortem condemnare ^c quempiam in Ecclesiæ pace defunctum, cum dicit: « Quod super nostræ facultatis est modulum, divino judicio relinquamus. Non autem nobis poterunt imputare prævaricationis offensam, si viventibus remittamus, quod Ecclesiæ Deo largiente possibile est, qui nos etiam mortuis aut veniam aut condemnationem dare possunt, quod nobis possibile non esse manifestum est: quia cum dictum sit: *Quæ ligaveritis super terram, erunt ligata et in celo* (Math. xviii, 18), quos non esse jam constat super terram, non humano, sed suo judicio reservavit. Nec audeat Ecclesia sibimet vindicare quod ipsis beatis apostolis conspicit non fuisse concessum. Si enim licet ligari mortuos, licet et solvi, et si licet mortuis damnationem inferre, licet et veniam dare. » Sed si forte cuiquam videtur illam tenere sententiam qua damnandi creduntur aliqui in Ecclesiæ pace defuncti, et non magis hanc apostolicæ sedis quæ soli hæc intelligit divino judicio reservatum, et concesserit ^d quoniam si licet ligari mortuos, licet et solvi, et si licet mortuis damnationem inferre, licet et veniam dare: consequens non est ut ei propterea videatur etiam Mopsuestenus Theodorus esse damnandus. Non enim eos impetit illa sententia qui, sicut beatus Cyprianus ejusque socii, per humanam infirmitatem minus poterunt acie mentis abditiora penetrare, et verisimilitudine a veritate aberraverunt, sed eos potius qui probantur scientes volentesque peccasse. Insuper et notum est quod de hac Theodori causa tum fuerit judicatum, cum Apollinaristæ progenitores Acephalorum, cum quibusdam dictorum ejus capitulis eum quærerent abdicari, et a Joanne Antiocheno atque orientali concilio, nec non Cyrillo Alexandrino, et Proclo Constantinopolitano repulsi sunt. Sed nunc in præjudicium magnæ synodi Chalcedonensis resuscitatur ejus quæstio ante centum et viginti annos finita et oblivioni jam tradita. Cui præjudicio quo-

^a Gelasii verba sunt e synodo Romana in qua absolutus est Misenus episcopus. Cujus alia quoque in eandem sententiam similia exstant in aliquot ejus epistolis. Idem etiam argumentum, eodem Gelasii utens testimonio, uberius tractat Vigilius in constituto. In quo propterea Theodori Mopsuesteni aliorumque dicta et errores qui obiciebantur, ita condemnant, ut ipsos tamen auctores in pace defunctos minime damnandos decernat. Sed quoniam et con-

stitutum Vigilii cum judicato confundi, et alia perturbare in hac tota causa referri vulgo solent, haud abs re visum est, præcipua rerum capita, tum ea præsertim quæ ad Vigilium spectant, quantum ex cleri Romani ad legatos epistola, atque ex Vigilii ipsius encyclica, constituto et aliis, observare licuit, suis annis singula ^e brevi compendio distincta sub oculo hic ponere.

^a Idem cod., quousque.

^b Idem cod., damnandus est.

^c Idem cod., et quæ (apostolica sedes) asserit quoniam, etc.

^d Illam synopsis tanquam faciem omnibus Facundi scriptis, in fine librorum 12 collocavimus.

niaia communicare timuerunt beatæ memoriæ Mar-
rianus¹ Doracenus et Basiliscus Serdicensis episco-
pus, sed et Lampridius presbyter et abbas Hieroso-
lymitani monasterii, Mocianus eos Constantino-
poli, ut se commendaret, in gehennam abiisse dicebat.
Sed non hac via pergitur in gehennam, quam Hila-
rius cum suis collegis, quam Hieronymus tenuit in
causa Nicæni concilii, quam tot apostolicæ sedis an-
tistites postea secuti sunt, cum temporibus Zenonis
viderent Chalcedonense concilium similiter impu-
gnari. Sed illa gehennæ est via, quam pro voluntate
Constantii apud Ariminum et Seleuciam Isauriæ in-
gressa est temporibus Sirmiensi multitudo : quam
et iste secutus est, qui Wandalis regnantibus Arianus
fuit ; deinde imperio succedente Romano, cum tem-
pore versus est ut catholicus videretur ; nunc etiam
de palatio præjudiciis catholi æ religionis exortis

A eadem sequitur, quoniam sicut videtis actionem illi
consiliiarii præstiterunt : qua non contentus, adhuc
ambire non cessat ex aliorum quoque perditione ali-
quid sublimius adipisci. Sic quippe tempore isto
proficitur ; et sicubi potest, per tales adjuutores² con-
suetæ nequitia, testimoniis inconvenientibus unde-
cunque collectis, etiam hoc suadet, quod licet Chal-
cedonense concilium retractetur. Ubi vero id non
potest suadere, aut nefandum illud iudicatum excu-
sat, aut condemnationem defendit Mopuesteni Theo-
dori ; aut si nihil horum potest, sub nomine pacis et
regis, ad pollutam communionem vel temporalis
utilitatis cupidus, vel indoctos et improvidos conatur
inducere : illos invitans promissionibus, istos veri-
similibus rationibus fallens, qui legunt tantum vel
audiunt quæ scripta sunt, causam vero pro qua
scripta sunt non requirunt.

¹ Cod. Veron., *Marinianus*.

² Idem cod., *tales invenit auditores*.

FACUNDI

EPISTOLA FIDEI CATHOLICÆ

IN DEFENSIONE TRIUM CAPITULORUM.

Ex tomo III Spicilegii domni Lucæ Dacherii

Movet quosdam et requirunt quæ sit trium Capi-
tulum causa, pro qua universa totum pene per orbem
scandalizantur Christi membra ; dicuntque quid
potest catholicæ Ecclesiæ nocere damnatio quæ facta
est Capitulum, sive personarum sit sive dictionum ?
Præsertim, inquit, eum et ipsi damnatores se pro-
fiteantur cum non damnantibus fidem tenere, uno
symbolo baptizare, unoque ritu tam solemnibus lectio-
num, quam etiam sacrificii ordinem celebrare. Qui-
bus, quoniam compendiose rationem sibi reddi flagi-
tant, sic breviter Domino largiente respondendum est,
ut isti ipsi trium Capitulum damnatores, qui ne-
gare non possunt causam eorum in Chalcedonensi
sancto concilio ante centum et viginti fere annos
fuisse determinatam, dicere primitus cogantur, utrum
catholicæ Ecclesiæ in qua baptizati sunt antequam
eorum damnatio impie proveniret, nocuerint an non
nocuerint. Si nocuisse dixerint, notam erroris et
criminis catholicæ Ecclesiæ convincuntur impor-
tare : ut aut hæretica, quod dici nefas est, fuerit,
cum quos isti velut hæreticos damnaverunt, illa
non solum non damnavit, sed insuper et laudavit,
dictaque eorum ex decretis Chalcedonensis synodi
orthodoxa pronuntiavit ; aut certe ignorantia nubilo

C circumsepta ab omnibus hæresibus denotanda, cum
per tot annorum curricula nescivit, neque intelligere
potuit, quod isti ante 15 aut 16 annos, variis et pere-
grinis contra apostolicum præceptum abducti doctrinis
et obsequendo jussionibus palatinis cognoverunt.
Ac per hoc et ipsi hæretici sunt, et ab hæreticis
baptizati, neque adhuc ab aliquo reconciliati : quo-
niam, sicut dicunt ipsi, sunt catholici qui nuper tria
Capitula damnaverunt, vel damnant, ipsisque dam-
natoribus communicant ; hæretici autem qui nec
damnaverunt, nec damnant, nec damnantibus com-
municant. Quæ cum ita sint, aut illa utique fuit, sicut
vero fuit, et est, eritque catholica Ecclesia, quæ tria
Capitula nec damnavit, nec damnat, nec istis sceles-
tissimis damnatoribus eorumque communicatoribus
D nisi sub merito satisfactione communicat ; et isti
procul dubio hæretici, qui noviter admisserunt,
quod in Ecclesia quæ eos regeneravit non acceperunt :
aut si illa, quod audire sacrilegum est, non fuit
catholica Ecclesia, isti simili modo remotis am-
bigibus hæretici sunt, quia, ut dictum est, ipsa eos
Ecclesia baptizavit quæ Capitula ista nunquam dam-
navit. Quas ob res utrolibet objecto respondeant,
hæretici convincantur necesse est. Si autem, quod